

# Oppimateriaalien avoimuus: Trendistä strategiseksi välttämättömydeksi

Koulutuskentällä on pitkään puhuttu avoimista oppimateriaaleista (Open Educational Resources, OER) idealistisena "lisänä", jota harrastavat edistykselliset yksilöt. Tuoreimmat tiedot maailmalta ja Suomesta kuitenkin osoittavat, että kyseessä ei ole enää pelkkä trendi tai ideologinen valinta. Avoimuus on muuttunut taloudelliseksi ja pedagogiseksi välttämättömydeksi, jolla on suora yhteys korkeakoulujen kilpailukykyyn ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

## Taloudellinen järki ja yhdenvertaisuus

Maailmalla luvut puhuvat puolestaan. Yhdysvalloissa, missä oppimateriaalien hinnat ovat karanneet käsistä, avoimuus on ennen kaikkea taloudellinen ratkaisu. Coloradon osavaltiossa tehty seuranta paljastaa, että investoinnit avoimiin materiaaleihin ovat tuottaneet sijoitetun pääoman takaisin jopa 11-kertaisina opiskelijoiden säästöinä. Kun materiaalikustannukset eivät muodosta estettä, kurssien läpäisyasteet paranevat ja valmistuminen nopeutuu.

Suomessa, missä koulutus on maksutonta, näkökulma on hieman toinen. Meillä avoimuus on strateginen työkalu jatkuvan oppimisen ja osaamisen päivittämisen tueksi. Kansallinen Digivisio 2030 -hanke ja *Opin.fi*-palvelu rakentavat ekosysteemiä, jossa oppija voi koota osaamistaan joustavasti eri korkeakoulujen tarjonnasta. Tässä mallissa laadukas, avoin materiaali toimii korkeakoululle parhaana mahdollisena käyntikorttina. Siellä on monipuolisesti materiaali, joka auttaa omaksumaan ihan perusteita – ei tule ylenkatsoa eri koulutusasteiden materiaaleja, kun joutuu omaksumaan kiireessä uutta.

## Laatu syntyy yhteisöstä, ei portinvartijoista

Yksi sitkeimmistä myyteistä on, että ilmainen materiaali olisi heikkolaatuista. Todellisuudessa avoimuus mahdollistaa laadunvarmistuksen, johon perinteinen kustannusmalli ei taivu: jatkuvan päivityksen. Esimerkiksi tekoälyn tai lainsäädännön kaltaisilla aloilla painettu kirja vanhenee kuukausissa. Avoin materiaali elää ja kehittyy yhteisön voimin.

Suomessa laatua ohjataan kansallisilla kriteereillä, jotka korostavat sisällön lisäksi saavutettavuutta ja löydettävyyttä. Avointen oppimateriaalien kirjasto aoe.fi onkin kasvanut nopeasti; vuonna 2025 palvelussa oli jo yli 4 400 materiaalia, ja se toimii kaikkien koulutusasteiden yhteisenä muistina.

## Insinöörیتیeteiden erityiset sudenkuopat

Teknisillä aloilla avoimuus ei kuitenkaan ole mutkatonta. [Tutkimusraportti](#) nosti esiin kriittisen "Grace Period" -ongelman. Jos tutkija-opettaja julkaisee keksintöön liittyvää

materiaalia avoimesti kurssillaan, hän saattaa samalla tuhota mahdollisuuden patentoida keksintönsä Euroopassa, jossa uutuusvaatimus on ehdoton. Tämä vaatii yksilöiltä ja korkeakouluilta tarkkaa tasapainoilua avoimuuden ja IPR-strategian välillä.

Toinen tekninen haaste liittyy lisensointiin. Creative Commons -lisenssit sopivat tekstile ja kuville, mutta eivät ohjelmistokoodille. Moderni oppimateriaali on usein hybridi, joka sisältää molempia (esim. Jupyter Notebooks). Tämä edellyttää kaksoislisensoinnin ymmärtämistä, jotta koodiesimerkit ovat aidosti hyödynnettävissä opiskelijoiden omissa projekteissa.

Ennen julkaisemista kannattaa heti miettiä mistä materiaali on alun perin. Oppimateriaaleissa on usein lainattu sieltä sun täältä – myös edeltäjiltä ja toki verkosta ilman lähdeviitteitä. Aineiston siivoaminen ei ole mahdollon urakka ja sopivilla hakuasetuksilla löytyy hyviä kuvia, jotka ovat jo käytettävissä.

### **Kohti strategista johtamista**

Johtopäätös on selvä: organisaatioiden on siirryttävä passiivisesta avoimuuden tukemisesta sen strategiseen johtamiseen. Avoimuus ei voi nojata vain yksittäisten opettajien "näkymättömään työhön", vaan sen on näyttävä meritoitumisessa ja resursoinnissa. Ne korkeakoulut, jotka integroivat avoimuuden ytimeensä, rakentavat kestävästä kilpailuetua verkostoituneessa osaamistaloudessa.

TEKin Korkeakouluvaliokunta

TEKin Korkeakouluyhdistykset

Daniel Valtakari, työelämäasiantuntija, TEK